ባህርይ ክርስቶስ

ብፓትሪያርክ ሺኖዳ ሣልሳይ
ትርጉም
ዶ/ር ሽሞንዲ ኃይለ
ዋሽንግተን ዲሲ ሰሜን ኣሜሪካ
2001

፩

እምነት ኦርተዶክስ ንባህርይ ክርስቶስ ዘርኢ

ንሕና ምእመናን ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን፣ ጎይታና ኢየሱስ ክርስቶስ ባዕሉ ኣምላኽ እዩ ኢልና ንኣምን። እቲ ብሥጋ ዝተገልጸ ሎጎስ ብገዛእ ፍቓዱ ሥጋ ለቢሱ ሰብ ኰነ። እቲ መለኮታዊ ባህርያቱ ምስ ሰብኣዊ ባህርያቱ ዝተዋኃኃደ ግና፣ ከይተጸናበረን ከይተደባለቐን ከይተሓዋወሰን ቃል ክገልጾ ብዘይክእል መንገዲ ፍጹም ኮይኑ ተዋሃሃደ። ሃዋርያ ጳውሎስ (ኣብ ፩ይ ጢመቴዎስ 3፣16) ብዛዕባ እዚ ክምህር ከሎ፣ ብሓቂ፣ "እቲ ምስጢር ኣምልኾ ዓ ብይ እዩ፣ ንሱ እቲ ብሥጋ እተገልጸ፣ ብመንፈስ ጸደቐ። ንመላእኽቲ ተራእየ። ኣብ ኣህዛብ ተሰብከ፣ ኣብ ዓለም ተኣምነ፣ ናብ ኽብሪ ዓረገ፣ ዚብሉ ምስጢር እምነት ብርግጽ ዓብዪ እዩ" ይብል።

እዚ ውህደት እዚ ድማ፣ ዘይከፋፈል፣ ዘይነጻጸል፣ ዘለዓለማዊን ነባርን እዩ። ከምቲ ኣብ ቅዳሴና ኹሉ ግዜ እነዘውትሮ ከኣ፣ መለኮታዊ ኣምላኽነትካን፣ ሰብኣዊ ባህርያትካን፣ ዋላ ንሓንቲ ደቒቕ ወይ ካልኢት እውን ትኹን፣ ዘይነጻጸል ዘለዓ ለማዊ እዩ፣ ንብል።

መለኮታዊ ባህርይ ኣምላኽ (ሎጎስ) ብናይ መንፈስ ቅዱስ ሥራሕ ኣቢሉ፣ ካብ ቅድስቲ ድንግል ማርያም ንገዛእ ርእሱ "ሰብኣዊ ባህርይ" ወሰደ። መንፈስ ቅዱስ ድማ፣ ነቲ ካብኣ ዝወሰዶ ሕጻን፣ ካብቲ ቀዳማይ ኣዳማዊ ሓጢኣት ነጻ ክኸውን ምእንቲ፣ ንማሕጸን ናይታ ካብ ወገን ኣዳም ዝኾነት ቅድስቲ ድንግል ማርያም ኣንጽሔን ቀደሰን። እቲ ካብኣ ዝተወልደ ሥጋ ድማ፣ ምስቲ ቦኽሪ ወዲ ኣምላኽ ተወኃሂዱ ሓደ ኮነ። እምበኣርከስ፣ እዚ ምውህኃድ እዚ ዝተፈጸመ፣ ካብ መጀመርታ፣ ኣብ ማሕጸን ድንግል ማርያም፣ ክፅነስ እንከሎ እዩ። ከም ውጽኢቱ ክልቲኡ ባህርያት ማለት፣ መለኮታውን ሰብኣውን ባህርይ ድማ፣ ንሓድሕዱ

ዘይነጻጸል ውጉድን ሓደን ባህርይ ኣቐመ። ቅዱስ ቄርሎስ ዓብይ፣ ብዛዕባ እዚ ክጠቕስ እንከሎ፣ "እቲ ሓደ ባህርይ ኣምላኽ፣ እቲ ሥጋ ዝለበሰ ሎጎስ" እናበለ ይጠቕሶ። ከምኡውን እቲ ቅድሚኡ ዝነበረ፣ ብስነ መለኮት ምሁር ዝነበረ፣ ቅዱስ ኣትናቴዎ፣ ብተመሳሳሊ መንገዲ፣ ከም ናይ ቅዱስ ቄርሎስ ገይሩ ይገልጾ። ትምህርቲ እዞም ክልተ ምሁራን እዚኣቶም፣ ኣብ ዓለም ዓቢይ ተቐባልነት ዘለዎ እዩ። ብዝተረፈ ቅድስቲ ቤተ-ክርስቲያን፣ ብዛዕባ እቲ ብቅዱስ ቄርሎስ ዝተጠቕሰ ቃል እንተዘይኮይኑ፣ ነዚ ኪገልጽ ዚኽእል፣ ካልእ ብቑዕ ዝኾነ ቃል፣ ክሳብ እዚ ዘለናዮ ዘመን ኣይረኸበትን።

ኣብቲ ብመስከረም 1971 ኣብ ኣውስትራልያ ቬና፣ ብሰዓብቲ ምብራቓውያን ቤተ-ክርስቲያናት ዝተዳለወ ጉባኤ፣ ተኻፊለ ነይረ። እዚ ጉባኤ እዚ ብመሰረቱ፣ ኣብ መንጎ ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያንን፣ ምብራቓውያን (ተዋህዶ) ቤተ ክርስቲያናትን፣ ብዛዕባ ባህርይ ክርስቶስ ዘርኢ እኺ እንተ ነበረ። ነቲ ጉባኤ (SEMINARES) ዓብሊሉ ዝስማዕ ዝነበረ ጥቕስታትሲ፣ እቲ ብቅዱስ ቄርሎስ ዝተባህለ ድኣ ነበረ። ብፍላይ ድማ፣ ታሪኽ ቤተ-ክርስቲያን ወይ ትምህርተ-ሥላሴን ክላዓል እንከሎ፣ ከምቲ ቅዱስ ቄርሎስ ብቛንቋ ጽርኢ፣ ሚይፊስስ ቶይቶዮ ሎጎስ ሰሳርክውምነ (Mia physis Tou Theou Logos Sesarkwmene) "ሓደ ባህርይ ኣምላኽ፣ እቲ ሥጋ ዝለበሰ ሎጎስ" ከይተላዕለ ሓሊፉ ኣይፈልጥን።

ብድሕሪ እቲ ብ451 ዓ.ም. ኣብ ኬልቄዶንያ ዝተገብረ ጉባኤ፣ ማለት ብጉባኤ ምንጽጻል ተባሂሉ ዚፍለጥ ከኣ፣ ኣብ ትምህርተ ስነ መለኮት ዓቢዩ ቃልሲ ተጀመረ። እቶም ሰዓብቲ ኬልቄዶንያ፣ ነታ ኣብ ግብጺ ዝነበረት፣ ብተዋህዶነት እትኣምን ቤት ትምህርቲ፣ "ብሓደ ባህርይ ትኣምን" (ሞኖ-ፊሳይትስ" (Monophsiteys) ብዝብል ቅጽል ስም ኣጠመቑዋ። ብተወሳኺውን፣ ነተን ብሓደ ባህርይ ዝኣምና ኹላተን፣ ካብ ኬልቄዶንያ ዘይኮና ኢሎም ጸውዑወን።

ንሕና ግና፣ ከምቲ ንሳቶም ብባጫ ዝብልዎ ዘይኮነስ፣ ስምና "ተዋህዶ" ወይ "ቃል ሥጋ ኰነ" (ሞይፊስስ Mia physis) ተባሂልና ድኣ ንጽዋዕ እምበር፣ ብባጫ ዝሃቡና ስምስ ኣይንጽዋዕን። ነዚ እምነት እዚ ዝኽተላ ኣብያተ-ክርስቲያናት፣ ከኣ ግብጺ፣ ኤርትራ፣ ኣርመን፣ ህንዲ፣ ሶርያ፣ ኢትዮጵያ እየን።

በቲ ሓደ ወገን ድማ፣ እተን ኣብ ኬልቀዶንያ ዝወዓላ ኣብያተ-ክርስቲያናት ድማ፣ ሮማን ካቶሊክ፣ ግሪኽ ኦርቶዶክስ፣ ክኾና እንከለዋ፣ ብድሕሪኤን ኣሰረን

ተኸቲለን ካብኣተን ተነጺለን ዚወጻ ኸኣ፡ ኲላተን ፕሮቴስታንት ቤተ ክርስቲያናት እየን። እዚኣተን ብኽልተ ባህርይ ክርስቶስ ስለ ዝኣመና ኸኣ፡ "ክልተ ባህርይ" (ዲዮፊሳይትስ Diophysites) ተባሂለን ተጸውዓ።

ብቤተ-ክርስቲያን ሮማ ወይ ኬልቄዶንያ ተባሂለን ዝጽውዓ፡ ምብራቓውያን ኦርቶዶክስ ቤተ-ክርስቲያናት ከይሓወስካ፡ ቆስጠንጢንያ፡ ግሪኽ፡ ቆጵሮስ፡ ሩስያ፡ ሮማኒያ፡ ሃንጋሪ፡ ሰርቢያ ኸኾና ከለዋ፡ ብተወሳኺ ናይ ግብጺ ኦርቶዶክስ፡ ሶርያ ኦርቶዶክስ፡ ሊባኖስ ኦርቶዶክስ እዮም።

እቲ ሓደ ባህርይ (Monophsiteys) ዚብል ቅጽል ስም ግና፡ እንተ ብፍላጥ፡ እንተ ብዘይፍላጥ፡ ነቶም ብሓደ ባህርይ ኣሚንኩም ዝተባህሉ ኣመንቲ፡ ኣጠመቕዎም እሞ፡ በዚ ዝተላዕለ፡ ብፍላይ ነቶም ኣብቲ ቀዳማይ ዘመን ዚነብሩ ዝነበሩ ኣመንቲ ሓደ ባህርይ፡ ብሰሪ እምነቶም ዝተላዕለ፡ በቶም ክርስቲያናት ኢና ዚብሉ ኣሕዋቶም፡ መዳርግቲ ዘይብሉ ጨካን ዚኾነ ግፍዕን መከራን፡ ኤረ ክሳዕ ናብ ሞት ዘብጽሕ ማእሰርትን መግረፍትን የጋጥሞም ከም ዝነበረ ዚርሳዕ ኣይኮነን። ብፍላይ ድማ፡ ካብ 451 ዓ.ም. ጉባኤ ኬልቀዶን ዝተፈጸመሉ ግዜ ኣትሒዙ፡ ክሳብ 641 ዓ.ም. ዓረብ ንኬልቀዶንን ሶርያን ግብጺን ዝወረረሉ እዋን፡ በቶም ክርስቲያናት ኣሕዋቶም ቀጻሊ መከራ ይወርዶም ከም ዝነበረ፡ ታሪኽ ዝምስክሮ ሓቂ እዩ።

እምበኣርከስ ንሕና፡ ነቲ ግጉይ ኣቀራርባ ካልኣይ ባህርይ ነጺግና፡ ኣብ ሓደ ባህርይ ክርስቶስ ክሳብ ዚኣመንና፡ ብሕጂውን መከራ ከም ዚቕጽል፡ ዘጠራጥር ኣይኮነን።

ንምኻኑ፡ ካብቶም ክልተ ባህርያት፡ ነየናይ ባህርይ እያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ-ክርስቲያን ነጺጋ ወይ ኣብያ? ነቲ መለኮታዊ ባህርይ ድያ? ኣይፋላን! ንዕኡስ ሓቆፈቶ እባድኣ። ከመይሲ፡ ብ325 ዓ.ም. ኣርዮስ ኣብ ጉባኤ ኒቅያ፡ ንመለኮትነት ክርስቶስ ኣብ ዝኸሓደሉ እዋንን፡ ቅድሚኡን ደው ኢላ ድኣ ተጣበቐትሉ። እሞኸ ድኣ ነቲ ሰብኣዊ ባህርይዶ ድኣ ጠሊማቶ ትኸውን? ያእ ኣይፋላን! ነዚውን ቅዱስ ኣትናቴዎስ በዓል እስክንድርያ፡ ኣብቲ ትስብእትነት ዚብል ኣርእስተ-ቃል ሂቡ ዝጸሓፎ መጽሓፉ፡ ከም ዝተጣበቐትሉ እባድኣ ነንብብ።

እምብኣርከስ፡ ከምቲ ጉባኤኛታት ኬልቄዶንያ፡ ሓደ ባህርይ ኢሎም ዝዛዘምዎ ዘይኮነስ፡ ንሕና ሓደ ባህርይ ክንብል እንከሎና፡ እቲ መለኮት ንበይኑ

ሓደ ባህርይ ኣሎዎ ማለትና ኣይኮነን። ምኽንያቱ፡ እቲ መለኮት ንበይኑ፡ ብዘይ እቲ ሥጋ፡ ሰብ ኣይከውንን፡ ከምኡውን እቲ ሥጋ ንበይኑ ኣምላኽ ኣይከውንን። እንታይ ድኣ ብውህደት ወይ ብሕብረት ክልቲኦም ድኣ እምበር። ከምቲ ወንጌል ዮሃንስ "እቲ ቃል ሥጋ ኮነ" ዚብል፡ እቲ ቃል ሥጋ ስለ ዝለበሰ፡ ከም ክዳን ቀንጢጥካ ይነጻጸሉ እዮም ኣይንብልን። እንታይ ድኣ፡ ሓደ ዝባህርዩ ክርስቶስ ዘይነጻጸል ኮነ ድኣ ንብል እምበር።

እስከ ንገዛእ ርእስና ኣብነት ንግበራ። እንተድኣ ንሰብኣዊ ባህርያትና ተመሊስና ርኢናዮ፡ ክልተ ብሓባር ዝተጠምሩ፡ ሥጋን ነፍስን ከም ዘለዉና ኢና እንርኢ። ንሥጋ በይኑ ሰብ ኢልና ኣይንጽውዖን፡ ንነፍሲ በይኑ ድማ፡ ሰብ ኢልና ኣይንጽውዖን። ከመይሲ፡ ብናይ ክልቲኣቶም ፍጹም ሕብረት፡ ዘይነጻጸልን ዘይካፋፈልን ሓደ ባህርይ ዘለዎ ሰብ ተባሂሉ ዚጽዋዕ ስለ ዘቕሙ። በዚ ምኽንያት እዚ ድማ ኢዩ ቅዱስ ቄርሎስ ዓብዪ፡ "ንሕብረት ክልቲኣቶም ክንፈልጥ ክንብል ናብ ዘየድሊ ክትዕ ክንከይድ ከም ዘየብልና" ዝምህረና። እዚ ኣርእስቲ እዚ ኣብ ዝቕጽል ምዕራፋት ክትንትኖ ክፍትን እየ።

ሕጂ ግና ናብ ኢየሱስ ንመልከት፡ እቲ መለኮታዊ ባህርያት፡ ኣብቲ እግዚኣብሔር ንድንግል ማርያም፡ ብመልኣኹ ብቅዱስ ገብርኤል ኣቢሉ ዝተዛረባ እዋን እሞ ንዘክር፡ ብድሕሪኡ ድማ፡ እቲ ኣብ ማሕጸን ድንግል ማርያም ዝተዋኃኃደ ከኣ ንርኤ። ካብኡ ዚዓቢ ኣብነት ድማ ከቶ የልቦን። ብድሕሪ እዚ ውህደት እዚ ድማ፡ ክርስቶስ ክልተ ባህርያት ኣሎዎ ኢልና ከቶ ኣይክንካታዕን ኢና። እሞኸድኣ፡ ትምህርቲ ክልተ ባህርያት፡ ዝኣመኑ ዘበሉስ፡ ነቲ ቅኑዕ መስመር ብሰንኪ ዘይምክትታሎም፡ ኣብ ገዛእ ርእሶም ምፍልላይን ምክፍፋልን ድኣ ኣምጽኡ። ኣመንቲ ክልተ ባህርያት፡ ዋላ ካብ ኸዑ ኣትሒዞም፡ ኣብ ሕብረት እንተ ኣመኑ እኳ፡ ኣብ ልዕሊ ጉባኤኛታት ኬልቀዶንያስ፡ ምፍልላይ ዘይተርፍ ኰይኑ ድኣ ይረኤ ነበረ።

ቅድሚ ሓደ ባህርይ ክርስቶስ፡ ክትንትን ምፍታነይ፡ ክሕደት ከመይ ኢሉ ከም ዝመጸ ምእንቲ ክንፈልጥ፡ ብዛዕባ እቶም ብኽሕደት ኣዚዮም ዝተፈልጡ ምሒርውን ዝተወርየሎም ከም እኒ ኣርዮስ፡ ኣጸለርየስ፡ ንስጥሮስ፡ ኣውጣኪ ዝኣመሰሉ ብሓጺር ኪገልጽ ዝግባእ እመስለኒ።